

לקראת כלה

(החופה, הלכותיה והליכותיה)

מאמר זה מהווה מעין סיכום של שיחה מקדימה של הרב עם בני זוג העומדים להינשא כדת משה וישראל. המוטיב העיקרי הוא לנסות להיות נאמן לערכי היהדות בנושא זה, ביחד עם ניסיון להסבירם בדרך המתקבלת על אוזן הצעיר הישראלי שאינו מורגל בסגנון זה. מניסיוני הדל, ההסברים מתקבלים על לב שומעיהם בהבנה ואף בהזדהות רבה.

א. אירוסין של קיימא

וארשתיך לי לעולם. וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים. וארשתיך לי באמונה (הושע ב, כא)

וידעת את ה'.

פסוק זה יכול להיות פתיחה נפלאה לשיחה על זוגיות ביהדות, כיוון שהוא מקפל בתוכו את המרכיבים החיוניים והבסיסיים ליחסים תקינים וטובים בין בני זוג - צדק ומשפט, חסד, רחמים ואמונה.

בכל מערכת יחסים בין איש ואשה צריכים להיות חסדים קטנים וגדולים שעושים אחד עם השני, רחמים זה על זה ("רחים" בארמית = אהבה), אך גם צדק ומשפט. לא ייתכנו יחסים תקינים אם צד אחד מקבל והשני תמיד נותן. צריך איוון בנתינה על מנת ששני בני הזוג ירגישו כשותפים שווים במערכת הבסיסית ביותר של חייהם.

אך הדבר היסודי והחשוב ביותר בזוגיות הוא **האמונה**. זהו הבסיס וזוהי הפסגה. אמונה זו מקפלת בתוכה שני דברים: אמון בסיסי ויסודי שזה/זו בן/בת הזוג ואין אחר/ת. מעתה הכלה יודעת שהיא האשה היחידה והמיוחדת בעולם בעבור חתנה, והחתן יודע שהוא המיוחד והיחיד בעיני אשתו - זה פירושו של האמון.

משמעות נוספת למונח **אמון** היא: שהחתן והכלה יודעים שכל אחד דורש ורוצה רק את שלומו וטובתו של השני, וכל אחד מהם יעשה כל שביכולתו שלשני יהיה טוב. במידה וקיים אמון זה בין השניים, הם לא יחששו להיפתח זה לזו ולגלות חולשות ולהיות אמיתיים, כי הם יודעים שבן הזוג לא ישתמש בידיעתו זו כדי להרע לו, אלא כדי להשלימו ולבנות אתו ביחד.

אמנם קשה, מדוע האירוסין הם "**לְעוֹלָם**"? הרי כל מטרת האירוסין הם להיות מבוא לנישואין! ואם כן, מדוע הפסוק מבקש אירוסין "**לְעוֹלָם**"?

התשובה לכך היא שיש בחינה באירוסין שאסור לאבדה גם אחרי הנישואין. בזמן האירוסין פורחת אהבה עזה וחדשה. יש ניסיון מתמיד בין בני הזוג להיטיב ולמצוא חן אחד בעיני השני. הסכנה הגדולה של חיי נישואין לאורך זמן היא הכניסה לשגרה ורגילות. מתייחסים אל הקשר כאל דבר מובן מאליו, ומפסיקים להתייחס לבן הזוג כאל אדם שצריך להשקיע מאמץ כדי להיקשר אליו ולקשור אותו אלי. אך לימדונו חז"ל ש"דרכו של איש לחזר אחרי אבידתו", וגם אחרי שהוא מצא את אבידתו, עליו לחזר אחריה תמיד כדי שלא יאבד אותה מחדש.

בחינה זו של האירוסין אסור לאבד לעולם. לכן, פסוק זה הוא הברכה הגדולה ביותר שאפשר לברך זוג העומד להתחתן.

הרב שלמה קרליבך היה אומר,

שהדבר הכי עצוב בעולם הוא, כשאנשים מתחתנים והם מפסיקים להיות **מאורסים**. זה אומר שהם חיים בעולם הזה והם מאבדים את הקשר שחל ביניהם מלמעלה.

ב. האירוסין והנישואין מתחת לחופה

מנהגנו כיום הוא לעשות קידושין (אירוסין) מתחת לחופה ומייד אחר כך את הנישואין. לא תמיד נהגו כך. בזמן המשנה והתלמוד נהגו לארס אשה תקופה מסוימת לפני הנישואין, לפעמים עד שנה ויותר. מה היתה הכוונה המקורית של ההפרדה בין שני המעשים, ומדוע אוחדו לערב אחד?

נזכיר שבמשך שנה זו הכלה היתה מאורסת לחתן. הם נחשבו לבעל ואשה מהרבה בחינות, למעט דבר מרכזי: היתה אסורה ביניהם כל קרבה פיזית. אם רצו להיפרד מתוך האירוסין, האשה היתה צריכה לקבל גט. אם האשה לא היתה נאמנה בתקופה זו, הרי זו זנות כמו מתוך הנישואין. מצד שני, הם לא גרו תחת קורת גג אחת. התנהלות משונה זו באה להבטיח שהיחסים בין בני הזוג יהיו מושתתים על הכרה וקרבה נפשית, ולא על קשר גופני בלבד. בחברה המערבית שבה אנשים דורשים לבוא על סיפוקם המידי, המעבר לקרבה הגופנית הוא מהיר מאד. לעתים, כל מערכת היחסים בנויה על זה. את זה באה התורה למנוע. את התשתית לחיים זוגיים נכונים יש לבסס קודם כול על התאמה נפשית וקרבה רוחנית, ואז יש תקווה שזוגיות זו תצליח ותחזיק מעמד לאורך שנים.

לחתן ולכלה היה זמן ממושך להתרגל למציאות החדשה שלא לשם הנאה מיידית אלא באהבה שאינה תלויה בדבר. לאחר ציפייה ממושכת יכלו להגיע לשלמות והרמוניה ולבטא את אהבתם גם באמצעות חיי אישות¹.

1. **הערת העורך (ע. א.):** חוץ מהמצב שתואר לעיל, היה מקובל במשך דורות בעם ישראל ליארס בנים ובנות, לפעמים בקטנותם, והנישואין התקיימו במועד מאוחר יותר, לפעמים שנים, כאשר לא היה כל קשר בין בני הזוג עד החופה. כמו כן היה מצב (הקיים בצורה שונה אף היום, בחלק מהחברה החרדית) שבני זוג התארסו בהיותם בוגרים, אך לא נפגשו שוב עד החופה. מה מטרת אירוסין אלו?

תשובת הכותב: ניתן להסביר זאת על פי השאלה המפורסמת ביחס ל"זיווג מן השמים" (מועד קטן יח, ב): מצד אחד נאמר "מה' אישה לאיש" ומצד שני "מותר לארס אישה אף בחול המועד שמה יקדמו אחר" (ועי' עוד סוטה ב, א); נראה שבעצם אירוסין מוקדמים אלו ישנה אמירה חריפה כנגד שתי מגמות: האחת היא השאננות - כיון שה' מזווג זיווגים, אני לא צריך להתאמץ, כי אם אני אמור לפגוש את המיועדת לי, הרי ה' יפגיש בינינו. אין לך שיבוש גדול מזה, כיוון שהאדם צריך לחזר אחרי אבידתו; וכיוון שזו מצוה, על האדם להשתדל בדבר זה כבכל מצוה (כדברי הרמב"ם בשמונה פרקים, פרק ח). הצורך לקבוע את הזיווג על ידי אירוסין, מלמד על החשיבות של פעולה מעשית בעניין זה מבלי להסתמך על כך שהדברים יסתדרו לבסוף מאליהם. מגמה שנייה היא ההסתמכות על מקובלים וסימנים משמיימים בענייני הזיווג. אם עם ישראל לדורותיו היה גם נשען על זה, הרי לא היה צורך לעשות אירוסין מוקדמים ולא היה צורך להתיר אירוסין במועד. אלא זה בא ללמדנו שההליכה שלנו על פי פשטי דבר ה', זה מה שצריך להדריך אותנו. (ועינינו מהר"ל, גור אריה ויקרא יט, כו, כשהוא מסביר את איסור "לא תנחשו" בהקשר לאליעזר עבד אברהם. כל אדם צריך לבקש את זיווגו על פי מה שנראה לו בעיניים האנושיות מבחינת האישיות, ההתנהגות והמידות, כיום בהכרעה אישיות, ובימי קדם על פי מה שחשבו ההורים.

התנהגות מעין זו היתה קשה מאוד. זוגות רבים לא עמדו בהרחקה הנדרשת בתקופה הזו ולא עמדו בניסיון. על כן החליטו חכמים לאחד את שני השלבים של בניית המשפחה - אירוסין ונישואין - לטקס אחד מתחת לחופה.

ג. ברכת האירוסין

ברוך... אשר **קידשנו** במצוותיו וציוונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות לנו, על ידי חופה ו**קידושין**. ברוך... **מקדש** עמו ישראל על ידי חופה ו**קידושין**. בברכה זו השורש **ק-ד-ש**. חוזר על עצמו יותר מכל מילה אחרת. נראה שיש פה רמז לשני עניינים:

1. המעשה שאותו אנו עומדים לבצע היום - איחוד איש ואשה - הוא מעשה של קדושה, שלא כדתות אחרות שבהן החיבור בין אשה ואיש נחשב למעשה חומרי ופחות. ביהדות הדרך לקדושה עוברת דווקא דרך החיים הנורמליים - החיים של איש ואשה והקמת משפחה. דווקא דרך זה יתקדש שמו של הקב"ה בעולמנו. עניינינו הוא לקדש את החיים, לגלות את הטוב, היפה והקדוש בתוך הכלים ובעולם, ולא לברוח מהחיים.

2. אמנם הדרך להופעת הקדושה בחיינו הוא בגדרים מוגדרים. על כן, המשמעות השנייה של השורש ק-ד-ש. יסוד הופעתה של הקדושה בישראל ובאדם תלויה בעניין זה של קדושת חיי המשפחה. המצווה של לקיחת אשה תלויה בחלק השני, והיא התרחקות מעריות וכל אביזריהו דערייות. על כן, בברכה יש גם: "וציוונו על העריות".

הריטב"א והמאירי (כתובות ז, ב) עמדו על הקושי ההלכתי בברכה זו, שהרי לא מצינו ברכה על מצוות לא-תעשה. כלומר, ישראל אף פעם לא בירכו את ה' על מה שהוא אסר לנו, אלא רק על מצוות-עשה שציוונו. מדוע אם כן באירוסין אנו מוצאים ברכה על עריות האסורות לנו? על כך יש לומר, שכיוון שכל מהותה של קדושת עם ישראל תלויה בריחוק מן העריות, על כן אנו מברכים על ריחוק זה אף שביסודו הוא מצוות לא תעשה². לכן, אף נאסרו לנו הארוסות עד שייכנסו לחופה.

מאותה סיבה "החופה" קודמת בברכה ל"קידושין" אף שלפי הסדר צריך להיות הפוך, כיוון שעיקר העניין הוא מה שבסופו - החופה המתירה אותם לחיות כבעל ואשה, ומפאת חשיבותה היא קודמת.

ד. מהות הכתובה

קיצור משמעות הכתובה ידוע לכול ואין צורך לחזור על הדברים. ברצוני להדגיש כאן נקודה מהותית בעניין הכתובה שהיא נוגעת לחיי הנישואין. הרבה זוגות רואים בכתובה סתירה לאהבתם ולזוגיות שלהם. הרי למי שאוהב, למה צריך עורך דין או מסמך משפטי? זה נראה בעיניהם כדבר הפוגע בקדושת המעמד של הצהרת אהבתם לנצח זה לזו. לכן ראוי להדגיש את הדברים הבאים.

האישה אינה מתחייבת פה על כלום!!! אמנם מעצם הסכמתה להינשא היא מתחייבת בהרבה מאוד התנהגויות, ואף בהתחייבויות ממוניות; אבל הדבר לא נעשה על ידי התחייבות כתובה.

2. כך שמעתי מהרב מרדכי אלון. ועיי עוד במאירי.

כל מהותה של הכתובה היא לחייב את הבעל לעצם מוסד הנישואין, מבחינה התנהגותית ומבחינה ממונית. גם בחברה המאוד "מתקדמת" כיום, ישנן הרבה **אימהות** חד הוריות, והרבה פחות אבות. איפה הם? הרי לכל ילד ישנו גם אב? ההסבר לכך: המחויבות של האשה לחיי נישואין אינה צריכה עיגון בכתב. ברוב המקרים האשמה בפירוק הזוגיות תלויה בבעל ולא באשה. לאשה (או יותר נכון: לרוב הנשים), מוסד המשפחה הוא דבר טבעי, ומתלווה אליו רגש אחריות יסודי שאינו נותן לאשה להפקיר את ילדיה בעת משבר. מוכר המצב העגום בחלק מארצות בריה"מ לשעבר, שבהן ניתן לראות שלושה דורות גרים לבדם (סבתא, אם וילד), כאשר כל הגברים נטשו בשלב זה או אחר.

הכתובה באה לנסות לקבע את המחויבות של הגבר לחיי משפחה לאורך זמן. מוזכרות בה התחייבויותיו כלפי אשתו מדאורייתא, וגם תוספת חז"לית די מרתיעה: "אפלח ואוקיר ואזון ואפרנס... ואכסה" (אעבוד ואכבד ואזון ואפרנס... ואלביש). נטילת אחריות היא מסימני הבגרות הנפשית של אדם, לכן הוא צריך לדעת למה הוא נכנס. כאן אנו מחייבים את הבעל לקחת אחריות על משפחתו מכאן ולהבא ומודיעים לו מה כוללת אחריות זו. האשה, לעומתו, נבראה ברוב המקרים עם אחריות זו כבר בתוכה פנימה, וחז"ל לא ראו צורך להמציא מסמך המחייב גם אותה. לכן, בניגוד לחדשים הרוצים מסמך התחייבויות הדדית (כתובה שוויונית), הרי בעצם האמת ידועה שאין צורך בה. האשה כבר מחויבת ועומדת.

לכן ישנו צורך לכתוב במסמך משפטי את התחייבותיו של הבעל והצהרת אהבה נצחית אינה מספקת. **יעשות משפט** ואהבת חסד" - הוא מה שה' דורש מעמנו, גם בין אדם לאשתו. אי אפשר להשאיר את התנהגות הזוג רק להצהרות יפות בתחילת דרכם. יש צורך להגדיר במדויק את כל מה ששני הצדדים מתחייבים בהם כאשר נישאים. כאמור, אשה אינה זקוקה לחייב את עצמה בכתב, לעומת הבעל.

הכתובה מונה את החיובים ההתנהגותיים והממוניים של חתן כלפי כלתו גם בחייהם המשותפים וגם למקרה שחלילה ייפרדו. במישור ההתנהגותי החתן מתחייב לשלושה דברים שכל בעל חייב לאשתו מהתורה: מזונות, כסות וחיי אישות. חז"ל הוסיפו חיובים נוספים, כגון, שלא ישא אשה אחרת עליה בחייה ולא יצא מארץ ישראל כי אם ברשותה והסכמתה (בכתובה ספרדית). במישור הממוני יש סכום כסף מינימלי שהאיש חייב לאשתו, לפי דעת חלק מהראשונים מהתורה, ולפי האחרים כל סכום הכתובה מדרבנן. נהגו להוסיף תוספת כתובה עד לסכום ממשי ריאלי, שיוכל להיות שיקול שימנע גירושין. מעבר לכך אסור לבעל למכור שום חפץ מחפצי אשתו הפרטיים, ויש הסכם ביניהם לגבי משכורתה: "מעשי ידיה לוי" (אמנם הם יכולים להסכים ביניהם שהוא לא יזון אותה ואז מעשי ידיה לעצמה).

לכתובה תוקף ממוני ומשפטי. כדי למנוע התחמקות מחובת הכתובה תיקנו חז"ל שאסור לאדם לשהות שעה אחת עם אשתו ללא כתובה.

מעיקר הדין אין שום חובה למסור את הכתובה לאשתו מתחת לחופה, אך נהגו כך מקדמת דנא. על ידי קריאת הכתובה ומסירתה מפרידים בין חלק הקידושין, הנעשה אף הוא מתחת לחופה, לבין חלק הנישואין.

חשוב להדגיש, שמערכת היחסים הממונית שתוארה לעיל אינה מגדירה את הקשר בין בני הזוג. לא מחובות כספיים והתחייבויות ממוניות מתחיל קשר הנישואין, אלא מתוך אהבה ואחוה, שלום ורעות. הכתובה באה לעזור לרגשות להתממש במציאות המורכבת.

ה. שבע ברכות

חז"ל תיקנו שבע ברכות שבאמצעותן הקהל הנאסף מברך את הזוג. הראשונה שבהן היא ברכת "בורא פרי הגפן". ואנו נעמוד כאן על משמעותן של שש הברכות המיוחדות לשמחת הנישואין.

1. ברכה שנייה

ברוך... שהכול ברא לכבודו.

ברכה זו אינה מן הסדר (של הברכות הקשורות לחתן ולכלה) אלא לאסיפת העם הנאספים שם לגמול חסד (עם החתן והכלה), זכר לחסדי המקום שנהג עם אדם הראשון שנעשה לו שושבין ונתעסק בו, ואסיפה זו כבוד המקום היא וברכה זו לכך נתקנה.

(רש"י כתובות ח, א ד"ה שמח תשמח)

כלומר, ברכה זו באה לכבוד ה' אשר היה הראשון שעסק בשמחת חתן וכלה. כל הנאספים והקרואים למסיבת החתונה אוחזים בדרך ה', שהרי באו לשמח חתן וכלה ולכבדם, ועל כן יש בזה גם מכבוד המקום. וכך גם במדרש:

אמר ר' שמלאי: מצינו שהקב"ה מברך חתנים ומקשט כלות... מברך חתנים מניין? "ויברך אותם א-להים וגו'". ומקשט כלות מניין? "ויבן ה' א-להים את הצלע". (בראשית רבה ח, יג) בהקשר זה, ראוי להדגיש נקודה נוספת. חתנים וכלות טועים לחשוב שהם צריכים להפיק אירוע ולשעשע את אורחיהם, בעוד שבעצם מטרת האורחים צריכה להיות לשמח את החתן והכלה; האכילה אינה אלא חלק מכיבוד האורחים ותו לא.

2. ברכה שלישית ורביעית

ברוך... יוצר האדם.

ברוך... אשר יצר את האדם... והתקין לו ממנו בנין עדי עד, ברוך אתה ה' יוצר האדם.

הברכה השלישית והרביעית מסתיימות באותה סיומת.

מדוע הברכה הרביעית אינה מסתיימת ב"יוצר האדם וחווה"? הרי מה שהתחדש בברכה הרביעית לעומת השלישית היא יצירת האשה (בניין עדי-עד - זו האשה)?

התשובה היא שיש כאן רמז לפרק א ופרק ב בספר בראשית.

בפרק א (פס' כז) כתוב: "ויברא א-להים את האדם בצלמו, בצלם א-להים ברא אותו, זכר ונקבה ברא אותם". הברכה השלישית - "יוצר האדם" - כוללת את הזכר והנקבה שנבראו ביחד גב אל גב (מדרש רבה בראשית ח, א ורש"י שם).

בברכה הרביעית מופיע הפירוט של פרק ב (כב-כג):

ויבן ה' א-להים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם. ויאמר האדם, זאת

הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת.

בתחילה נברא האדם, ורק אחר כך נבראה האשה מהצלע של האדם. כאשר האדם מוצא את אשתו, הוא חוזר למצבו הבראשיתי, המקורי - איש ואשה ביחד - ורק אז הוא מוצא את שלמותו. רק אז הם אדם שלם, ועל כן הברכה מסתיימת ב"יוצר האדם", כאשר הפעם היא כוללת את האשה לאחר הניסור והפירוד ולאחר שחזרו ומצאו אחד את השני. במציאות זו הם חזרו לשלמותם, והבריאה הושלמה, כפי שכתוב בפסוק הבא: "על כן יעזוב איש את אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד". כעת אפשר לומר בפה מלא "יוצר האדם".

ראוי להדגיש שהשלמות של כל אחד מבני הזוג, תיתכן רק כאשר הם חיים בתור זוג ולא

כבודדים. השאיפה הקיצונית למימוש עצמי אינדיבידואלי הוא אחד הגורמים המרכזיים להתפרקות של חיי הנישואין והמשפחה כיום. האחריות והמחויבות של מערכת זוגית ומשפחתית נראית ככובלת ומגבילה את ההתפתחות האישית. על כן, ראוי ללמד שבסיס בקשת השלמות של האדם הוא בהצלחה בתחום הבין-אישי, הזוגי והמשפחתי. בלא זה האדם לעולם נותר חסר במהותו.

3. ברכה חמישית

שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. ברוך... משמח ציון בבניה. ברכה זו מוציאה את החתן והכלה מהמעגל הפרטי שלהם (שעוד נחזור אליו) ומחברת בין השמחה הפרטית של החתן והכלה לבין כלל ישראל. עם בריא ונורמלי מורכב מסך של משפחות הנישואות באושר ומגדלות את ילדיהן בשמחה. על כן, בערב זה, באיחוד עוד זוג נשמות הבאות בברית הנישואין, בהתחלתה של משפחה נוספת, עם ישראל כולו שמח, על התקרבו עוד צעד אחד לשלמות שהיא הגאולה השלמה. על כן תגל העקרה "היא ירושלים" (רש"י), וציון שמחה בבניה. על כן, "כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה חורבה אחת מחורבות ירושלים" (ברכות ו, ב).

4. ברכה שישית

שמח תשמח רעים האהובים, כשמחך יצירך בגן עדן מקדם. ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה. רעים האהובים - החתן והכלה שהן רעים האהובים זה את זה (רש"י). שוב אנו חוזרים לחתן ולכלה שלנו. אחד הדברים החשובים ביותר שעל כל חתן וכלה לדעת לאורך ימים ושנים הוא, שכל אחד מהם לובש מספר "כובעים": בעל ואשה, אבא ואמא, מפרנס ומפרנסת. אך יש כובע נוסף שעליהם לחבוש ולשימו כמטרה בפני עצמה בחיי נישואיהם, והוא להיות רעים זה לזה - חברים אחד של השני. האיש והאשה צריכים לראות את היחסים ביניהם כחברות קרובה שבה הם אוהבים לבלות אחד במחיצת השני כמטרה עצמאית, לא רק להעביר את החיים אחד לצד השני בבניית משפחה וכדו'. הקשר שלהם צריך להיות מטרה העומדת כשלעצמה, בתור חלק מהמימוש העצמי של כל אחד מהם.

5. ברכה שביעית

ברוך... אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה רינה דיצה וחדוה אהבה ואחוה ושלוש ורעות. מהרה ה' א-להינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם. ברוך... משמח חתן עם הכלה. הברכה הקודמת מסתיימת ב"משמח חתן וכלה", וברכה זו ב"משמח חתן עם הכלה". אומר רש"י שהברכה הראשונה היא תפילה להצלחתם של החתן והכלה בחייהם המשותפים; אך זו לצד זה, בפרנסה והצלחה, "שהרי תפילה היא שמתפללים ומברכים שיהו שמחים בהצלחה כל ימיהם" (רש"י). הברכה האחרונה מדברת על שמחת החתן והכלה זו בזו, האחד עם השני. אלו הן שתי בחינות של חיים משותפים של שני בני אדם.

מאחר שהם זוג, יכול כל אחד מהם להצליח יותר באופן אישי, כיוון שהם מחזקים ותומכים אחד בשני ופועלים מתוך שלמות. מעבר לכך, צריכים הם להצליח אחד עם השני, ועל כן בברכה זו אנו משבחים "להקב"ה שברא חתונת דיבוק איש באשה, על ידי שמחה וחדוה שהיא לשון

שמחת איש באשה" (רש"י).

באמת, יש כאן פלא גדול של שני בני אדם שונים ומשונים זה מזה, שמעתה עליהם להיות ביחד, האחד עם השני ובתוך השני, עשרים וארבע שעות ביממה. לכאורה, זהו מתכון בדוק לחיכוכים ומריבות, כי בקרבה כל כך גדולה ידרוך כל אחד מהם על ה"יבלת" של השני. זהו סוד הנישואין של "והיו לבשר אחד". כשאדם מוצא את בת זוגו שהיא שלו, שהיא המיועדת לו ארבעים יום לפני שנוצר וכו', הוא מוצא את אושרו ושלמותו בהשגחה מיוחדת שהיא אכן בת זוגו, והשגחה מיוחדת זו היא "השכינה שביניהם". על כן אנו משבחים את ה' בברכה זו על האפשרות שנתן לנו וברא אותנו במציאות של "דיבוק איש באשה על ידי שמחה וחדוה" (רש"י). ככל דבר בעולם הזה, בבחירתנו החופשית להצליח בה או לקלקלה, ועל כן בניית זוגיות זו דורשת הרבה עבודה וכוונה טהורה.

1. שבירת הכוס

מדוע אנו שוברים כוס לזכר חורבן ירושלים ובית המקדש כחלק ממהלך החופה? מה הקשר בין השניים?

התשובה הפשוטה מצויה בהסברנו לעיל על ברכת "שש תשיש". על כך ניתן להביא הסבר נוסף היכול לקרב את העניין גם לציבור רחוק.

רגע החופה הוא זמן שיא בשמחת הזוג, ההורים ושאר קרובים וחברים, על איחודם של זוג זה בברית הנישואין. דווקא בעת זו אנו עושים הפסקה קצרה בשמחה ולוקחים את אחד מכלי הסעודה ושוברים אותו על מנת למעט קמעא בשמחה. הפסקה זו היא לצורך שיתוף עצמנו עם רבים רבים אחרים, בישראל ובעולם, שאינם יכולים להיות שמחים בערב זה, כל אחד מסיבותיו הוא. יש עדיין רעב ועניים בעולם, יש עדיין רשע ורוע, יש אנשים שאיבדו את יקיריהם במלחמות ובתאונות דרכים, ועוד ועוד. עולמנו עדיין אינו מושלם ויש בו הרבה צער וקושי.

את כל חוסר השלמות הזה מבטא בעבורנו חורבן בית המקדש. כל הרע שמצא את עם ישראל ואת העולם במשך שנות הגלות מקורו בזה. בית המקדש בעבורנו הוא קשר בלתי אמצעי עם ריבונו של עולם, מקור הטוב לנו ולעמי העולם כולו, וזה אבד עם חורבנו.

על כן בהקשר זה, כאשר אנו עושים עתה מעשה של שלמות וחיבור החלקים - איש ואשה - אנו מזכירים את המצב הבלתי שלם של כל העולם ומשתפים את עצמנו בצערו. ולעולם לא נשכח לכוון את מבטינו לעתיד טוב יותר ולכן אומרים אנו את ההכרזה מדורי דורות:

"אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני!"

